

Hoofdstuk 7

Het einde van de rampspoed wordt altijd ten goede gekeerd, ook al wordt het leed dikwijls door verderfelijke mensen met boos opzet berokkend. Maar hun macht wordt door God gebroken en gebreideld. Alles wordt tot ons voordeel omgebogen; terloops wordt ter sprake gebracht waarom God hierbij misdadigers als werktuig gebruikt

Rampen zijn daarom in oorsprong goed en óók in afloop, omdat zij altijd tot voordeel strekken en ons welzijn bevorderen. Ik besef dat je nu stilzwijgend protesteert: en hoe dan wel? zul je zeggen, deze oorlogen en moordpartijen zijn toch duidelijk bedoeld om te schaden en te kwetsen? Zeker zijn ze zo bedoeld vanuit het oogpunt der mensen, maar niet, wanneer je God in aanmerking neemt. Om je dit duidelijker en vollediger te doen begrijpen, moet ik een helderder onderscheid aanbrengen. De goddelijke plagen zijn van tweërlei aard: deels zuiver, deels gemengd. Zuiver noem ik die plagen, die zonder enige tussenkomst van mensengeest of mensenhand direct van God afkomstig zijn; gemengd zijn ze, wanneer zij weliswaar van God stammen, maar door middel van mensen worden toegebracht. Tot de eerste groep behoren hongersnood, onvruchtbaarheid, aardbeving, aardverzakking, overstroming, ziekte en sterven, tot de laatste behoren tirannie, oorlog, onderdrukking en doodslag. Bij de eerstgenoemde is alles zuiver en helder, omdat zij uit een allerzuiverste bron vloeien, bij de laatstgenoemde heeft zich ongetwijfeld een zekere vertroebeling voorgedaan, omdat zij via het onreine kanaal van de hartstochten geleid zijn. Menselijke tussenkomst op dit punt betekent uiteraard schuld en zonde, verbaas je daar niet over. Veel verbazingwekkender is, dat de vooruitziende goedertierenheid van God die schuld ons tot voordeel laat zijn en de zonde ten goede keert. Zie je die tiran, dreigend en briesend van moordlust? die genoegen schept in het leed dat hij berokkent? die zelf wenst om te komen als hij maar mensen ombrengt? Laat hem, hij zal zijn zinnen verliezen en God zal hem, onwetend en tegen zijn zin, naar Zijn doeleinde slepen. Dergelijke misdadigers zijn te vergelijken met een pijl die doel treft zonder dat de schutter het merkt. Natuurlijk betuigt en bedwingt de opperste macht iedere menselijke macht, en hun dwalende schreden richt hij naar de heilzame eindgrens. Zoals in een leger de gevoelens van de soldaten verschillen –

buit, roem of haat drijft hen voort, maar allen strijden voor de overwinning en voor hun vorst –, zo vervullen alle goede en kwade gezindheden hun dienstplicht voor God, en bij alle verschillende doelstellingen bereiken zij toch, om zo te zeggen, het doel der doelen. Jij zult nu vragen, waarom gebruikt God misdadigers als werktuig? waarom zendt hij niet zelf die goede rampspoed of tenminste via goede tussenpersonen? Mens, je vragen zijn al te nieuwsgierig, ik weet niet of ik die geheimen ooit ontraadselen kan, wel weet ik dat Hij zijn redenen heeft, ook als wij daar geen weet van hebben. Trouwens, wat is hier nu vreemd of bijzonder aan? Een gouverneur van een provincie treedt wettelijk op tegen een misdadiger, maar hij laat de wet door een beul of scherprechter uitvoeren. Een vader van een groot gezin straft soms eigenhandig zijn zoon. Soms draagt hij die taak op aan een dienaar of schoolmeester. Waarom zou God niet hetzelfde recht bezitten? Waarom zou hij ons niet eigenhandig geselen wanneer het hem goed dunkt, en anders via een ander? Dat is toch niet onrechtvaardig of misdadig? Is de dienaar boos op je? Wil hij je bewust pijn doen? Dat doet er niets toe, je moet niet op hem letten, maar op de instelling van degene die het bevel geeft. De vader staat er immers bij als opzichter en zal niet toelaten dat er één klap meer gegeven wordt boven het opgedragen aantal. Maar waarom is de zonde hierin gemengd en waarom zijn deze goddelijke pijlen met het gif van de hartstochten bestreken? Je vraagt mij een moeilijke en steile helling te beklimmen: ik zal mijn best doen. Teneinde zijn wijsheid en macht te tonen, heeft God het beter geacht (de woorden zijn van Augustinus⁸⁵) kwaad goed te maken dan helemaal geen kwaad toe te laten. Bestaat er immers iets wijzers of beters dan degene die aan het kwaad het goede ontkloeken kan en vernietigingswapens in reddingsmiddelen kan veranderen? Jij bent ook vol lof voor een geneesheer die met heilzaam resultaat gif in een serum mengt: waarom keur je het dan in God af, als hij in het geneesmiddel van de rampspoed bepaalde schadelijke, menselijke bestanddelen mengt, zonder dat het jou schade berokkent? Door het geheime vuur van zijn voorzienigheid laat hij immers al het toegevoegde gif verdampen en verteren. Ten slotte doet hij dit omwille van zijn macht en glorie, waartoe hij noodzakelijk alles herteidt. Wat kan beter zijn kracht tot uiting brengen dan dat hij de vijanden die zich tegen hem verzetten, niet alleen overwint, maar zelfs op zo'n manier over hen zegeviert, dat hij ze naar zijn kant en naar zijn kamp overbrengt? dat zij voor hem strijden? dat zij voor zijn